

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ผู้บริโภคที่มาใช้บริการจากร้านขายยาจำนวน 1 แห่ง จากศูนย์ขายตรงจำนวน 2 แห่ง ห้างสรรพสินค้าจำนวน 1 แห่ง ในเขตเทศบาลเมืองพะเยา ขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างตามอำนาจการทดสอบ (power analysis) เมื่อกำหนดระดับความมีนัยสำคัญ (α) = 0.05 อำนาจการทดสอบ ($1-\beta$) = 0.80 และสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ของตัวแปร (p) = 0.20 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 197 คน (Polit & Hungler, 1995) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย ได้เพิ่มเป็น 200 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างโดยแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้บริโภค ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา สถานะสุขภาพ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามพฤติกรรมผู้บริโภคที่สร้างคำถามครอบคลุม ชนิดของผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ระยะเวลาที่บริโภค ลักษณะการบริโภค ผลของการบริโภค และแนวโน้มที่จะบริโภค

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภค ได้แก่

1. ปัจจัยนำ ด้านความรู้ สอบถามความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร รู้ในเรื่องสารอาหารที่เป็นส่วนประกอบ รู้ในเรื่องแหล่งของผลิตภัณฑ์เสริมอาหารที่พบได้ในอาหารธรรมชาติ รู้ในเรื่องปริมาณที่บริโภค รู้ประโยชน์ของผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร การให้คะแนนมีดังนี้

คำตอบถูกได้ 1 คะแนน

คำตอบผิดได้ 0 คะแนน

2. ปัจจัยนำ ด้านความเชื่อเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร แบ่งเป็น 5 ข้อคำถาม โดย 4 ข้อคำถามแรกจะเป็นความเชื่อทั่วไปเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ผู้วิจัยตัดสินการประมาณค่าความเชื่อเป็น 3 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ข้อความเชิงบวก ให้คะแนนดังนี้

ตอบ เชื่อ ให้ 3 คะแนน

ตอบไม่แน่ใจ ให้ 2 คะแนน

ตอบไม่เชื่อ ให้ 1 คะแนน

ข้อความเชิงลบ ให้คะแนนดังนี้

ตอบไม่เชื่อ ให้ 3 คะแนน

ตอบไม่แน่ใจ ให้ 2 คะแนน

ตอบเชื่อ ให้ 1 คะแนน

การแปรผลคะแนน

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง กลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อในผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร
มาก

คะแนนเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึงกลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อในผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร
ปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 2.50-3.00 หมายถึง กลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อในผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร
มาก

ส่วนข้อคำถาม ที่ 5 เป็นคำถามเกี่ยวกับสรรพคุณของผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร

ข้อที่เชื่อให้ 1 คะแนน ข้อที่ไม่เชื่อ ให้ 0 คะแนน

3. ปัจจัยเอื้อ ด้านทักษะในการซื้อสินค้า สร้างข้อคำถามเกี่ยวกับทักษะในการดูฉลาก ดูเครื่องหมายการได้รับอนุญาต ดูวัน เดือน ปี ที่หมดอายุ เปรียบเทียบคุณค่าทางโภชนาการ เปรียบเทียบราคา มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ถ้าปฏิบัติเป็นประจำ ให้ 2 คะแนน

ปฏิบัติเป็นบางครั้ง ให้ 1 คะแนน

ไม่ปฏิบัติ ให้ 0 คะแนน

การแปรผลคะแนน

คะแนนเฉลี่ย 0.00 – 0.49 หมายถึง กลุ่มตัวอย่างมีทักษะในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารต่ำ

คะแนนเฉลี่ย 0.50 – 1.49 หมายถึง กลุ่มตัวอย่างมีทักษะในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.00 หมายถึง กลุ่มตัวอย่างมีทักษะในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารมาก

4. ปัจจัยเชื้อ ด้านความสะดวกในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร สร้างข้อคำถามที่ครอบคลุมเกี่ยวกับความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งที่ซื้อ ความสะดวกในการบริโภค ความสามารถในการซื้อ

5. ปัจจัยเสริม สอบถามการได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มอ้างอิง (เพื่อน, ครอบครัว, บุคคลทางสาธารณสุข, คนขาย) การได้รับข้อมูลข่าวสาร จากแหล่งสื่อต่างๆ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการบริโภค ปัจจัยนำ ปัจจัยเชื้อ ปัจจัยเสริม ตรวจสอบความตรงของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 6 ท่าน คือ

ผู้เชี่ยวชาญด้านเภสัชกร จำนวน 2 ท่าน

ผู้เชี่ยวชาญด้านโภชนาการ จำนวน 2 ท่าน

ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา จำนวน 1 ท่าน

ผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติและวัดผล จำนวน 1 ท่าน แล้วผู้วิจัยนำมาแก้ไข

ปรับปรุงเนื้อหาและภาษาของแบบสอบถาม

2. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร มีลักษณะความเป็นอยู่คล้ายคลึงกับเขตเทศบาลเมืองพะเยา ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่เขตสุขภาพอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ได้กลุ่มตัวอย่างในการทดลองใช้ จำนวน 41 ราย

3. ทำการวิเคราะห์หาคุณภาพของเครื่องมือดังนี้

3.1 แบบสอบถามปัจจัยนำด้านความรู้ นำมาหาอำนาจจำแนกโดยคัดเลือกข้อที่มีค่า r ตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไปและความยากง่าย โดยคัดเลือกข้อที่มีค่า p ระหว่าง 0.2-0.8 ได้จำนวน 4 ข้อ แล้วนำมาหาความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (KR 20) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.83

3.2 แบบสอบถามด้านทักษะ การเลือกผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร วิเคราะห์หาอำนาจจำแนกในแต่ละข้อ โดยใช้เทคนิค 25% กลุ่มสูง กลุ่มต่ำ ทดสอบโดยใช้ t -test คัดเลือกข้อที่มีนัยสำคัญน้อยกว่า .05 ได้จำนวนทั้งหมด 5 ข้อ แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของคอนบราค ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.89

3.3 แบบสอบถามด้านความเชื่อทั่วไป วิเคราะห์หาอำนาจจำแนกในแต่ละข้อ ใช้เทคนิค 25% กลุ่มสูง กลุ่มต่ำ ทดสอบโดยใช้ t -test คัดเลือกข้อที่มีนัยสำคัญน้อยกว่า .05 ได้จำนวนทั้งหมด 5 ข้อ นำมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของคอนบราค ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.69

การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนเมษายน-เดือนมิถุนายน 2542 โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ทำหนังสือถึง นายแพทย์สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพะเยา และร้านขายยา 1 แห่ง ศูนย์ขายตรง 2 แห่ง ห้างสรรพสินค้า 1 แห่ง เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล
2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล โดยสับเปลี่ยนหมุนเวียน ไปเก็บข้อมูลที่ร้านจำหน่ายด้วยตัวเอง ทั้ง 4 แห่งทุกวัน

3. ผู้วิจัยจะอธิบายให้ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าใจวัตถุประสงค์ของการวิจัย และวิธีตอบแบบสอบถาม พร้อมทั้งเตรียมกล่องให้หย่อนแบบสอบถาม และรอรับแบบสอบถามด้วยตนเองจากผู้บริโภคที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

4. ตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมด 220 ฉบับ คัดเลือกเฉพาะฉบับที่สมบูรณ์ 200 ฉบับ เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้คือ

- 1) นำแบบสอบถามส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป วิเคราะห์สถิติด้วยค่าความถี่ ร้อยละ
- 2) นำแบบสอบถามส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร วิเคราะห์สถิติค่าความถี่ ร้อยละ
- 3) นำแบบสอบถามส่วนที่ 3 เกี่ยวกับปัจจัยนำเข้า ปัจจัยเอื้ออำนวย และปัจจัยเสริม วิเคราะห์ด้วย สหสัมพันธ์คอนติเจนซี (contingency) และทดสอบนัยสำคัญ โดยไคสแควร์ (χ^2)